

Сидор Д.О.

*студент 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

із середини ХІV ст. Галичина знаходилася під владою Польщі, а з 1772 року – під пануванням австро-угорщини. Буковину окупувала австрія. ці обставини спровокували специфічні умови розвитку інституту адвокатури на цій території. Ще з прадавніх часів правосуддя на території Польщі й України здійснював князь, з усіма атрибутами монархічної влади. у ті часи було введено, що сторона, яка брала участь у процесі, не знаючи правових звичаїв, юридичних норм, могла взяти собі за представника родича, знайомого чи будь-яку людину на допомогу. цих осіб називали речниками. важливим є той факт, що коли йшлося про вдів, сиріт, неповнолітніх осіб, такого речника їм призначав правитель. у ХІІІ ст. в Польщі з'являється такий вид представників, який мав назву «прокуратор». Прокуратор мав право представляти особу не лише в суді, але й в органах місцевого самоврядування. його повноваження оформлялися письмовим дорученням сторони, засвідчувалися печаткою довірителя із обсягом повноважень. уперше вислівський статут 1347 року закріпив норму: захист є природним правом людини і кожному хто притягався до кримінальної відповідальності, дозволяється мати захисника. майже одночасно з появою терміна прокуратор, з'являються назви прокурор та адвокат.

інститут адвокатури набув свого подальшого розвитку у збірнику законів Польщі 1511 року, де проголошено захисника самостійною фігурою у процесі. в наступних нормативних актах інститут адвокатури зазнав змін: в нормативно-правових актах 1538 року існувала заборона здійснювати захист особам духовного сану. у 1543 році було офіційно впроваджено платність правових послуг.

Польське законодавство тогочасного періоду вимагало від адвокатів складання присяги, в якій вони клялися, що дотримуватимуться законів, не будуть зловживати своїми правами. За дисциплінарний проступок адвокату заборонялося займатися ад-

вокательською діяльністю протягом певного часу.

у 1578 році в Польщі було створено коронний трибунал, що призвело до проведення судової реформи. адвокати починають відігравати в судовій системі помітну роль як знавці законів, які мали значний вплив на суддів, а особливо у складних ситуаціях. дуже часто послугами адвокатів як правових радників користувалися депутати. третій литовський статут 1588 року закріпив право обвинуваченого мати в процесі свого захисника і обов'язок суду забезпечити підсудному адвоката, коли той був не в змозі його найняти з причини бідності. тепер польська судова система складалася з помічників – адвокатів і прокурорів.

Помічник адвоката проходив стажування чотири роки, якщо він мав наміри займатися юридичною практикою. якщо він не мав таких намірів, його навчання могло обмежитися трьома роками.

1778 року було розроблено «Зібрання судових прав», фактично це був закон про адвокатуру. він встановлював норму, відповідно до якої адвокатом могла бути будь-яка особа, яка:

- досконало знала польську та латинську мови;
- засвоїла добрі звичаї;
- досконало знала право: кримінальне, цивільне, римське;
- знала історію.

Помітного розвитку інститут адвокатури в Галичині й Буковині набув після приєднання цих земель до австро-угорщини. архівні джерела XVI ст. подають декілька прізвищ адвокатів-українців, які працювали в Галичині олександр ігнатович, станіслав Гурський та Жигман.

відомими західноукраїнськими адвокатами, що почали працювати на початку XIX століття, були вислобуцький, яворський, яків Березницький, василь Гусевич, іван товарицький та інші.

для законодавства австрії було характерним пред'явлення до адвокатури підвищених вимог, починаючи зі встановлення диференційованих та високих цензів щодо надання правової допомоги. 1 травня 1781 року в австрійській імперії було прийнято закон про судоустрій, який передбачав для особи, котра мала намір стати адвокатом, наступні вимоги: наявність вищої юридичної освіти, ступінь доктора права, проходження практики в адвоката без зазначення строку та складання непростих екзаменів. особа не здавши за два рази адвокатський екзамен, до третьої спроби не до-

пускалася. окрім цього, кандидат до адвокатури повинен був мати незаплямовану репутацію.

царським указом від 1802 року для кандидатів у адвокати введено нову вимогу: після проходження стажування адвоката кандидат мав отримати від царя дозвіл на складання адвокатського іспиту. у 1826 році указом царя введено правило: адвокат допускався до виконання своїх обов'язків лише після прийняття відповідного рішення міністром юстиції.

прох за надання адвокатури австрії автономії завершився прийняттям у липні 1868 року положення про адвокатуру яке закріпило самоврядування й автономію адвокатури, скасувало повноваження міністра юстиції приймати щодо кожного юриста рішення про допуск до виконання ним своїх функцій.

З прийняттям тимчасового положення про адвокатуру від 16 серпня 1849 року було створено львівську палату адвокатів. адвокатські палати виникають також у Перемишлі, Золочеві, тернополі, самборі і станіславові.

1 квітня 1872 року був прийнятий адвокатський дисциплінарний статут. цей документ встановлював перелік адміністративних покарань до адвокатів: догана, штраф до 300 крон, а згодом до 600 крон, тимчасове усунення з посади строком на один рік і позбавлення права займатися адвокатською практикою.

Період кінця ХІХ ст. і до початку Першої світової війни вважається золотим періодом розвитку української адвокатури під владою австро-угорщини. Галицькі адвокати виконували не лише професійні функції, але й ставали політичними борцями за національні, політичні права українського народу.

Прогресивна діяльність адвокатів кося левицького, Євгена олесницького, кирила трильовського, та інших не залишалася поза увагою офіційної влади.

для значної частини українських адвокатів було характерне віддане служіння власному народові шляхом безвідмовного виконання свого професійного обов'язку. для більшості з них не гоно-рар, а веління серця, національна ідея були визначальними у роботі.